

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till temporär lagstiftning om retroaktiv elpriskompensation samt om förlängning av betalningstiderna för elenergiräkningar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till temporär lagstiftning om retroaktiv elpriskompensation samt om förlängning av betalningstiderna för elenergiräkningar (RP 324/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Motion

I samband med propositionen har utskottet behandlat

- Åtgärdsmotion AM 132/2022 rd Ville Tavio saf Åtgärdsmotion om elstöd och pristak för el

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 102/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Arto Rajala, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Tatu Pakkala, arbets- och näringsministeriet
- ordförande Leila Kostiainen, Rådet för bedömning av lagstiftningen
- servicechef Mari Selviranta, Statskontoret
- jurist Jani Kostiainen, Energimyndigheten
- forskningshandledare Jan Jääskeläinen, Konkurrens- och konsumentverket
- intressechef Kimmo Malin, Helen Ab
- direktör Pekka Salomaa, Finsk Energiindustri rf
- generalsekreterare Juha Beurling-Pomoell, Konsumentförbundet ry
- chef för påverkansarbete Tiina Vyyryläinen, Konsumentförbundet ry
- verksamhetsledare Toivo Hurme, Lokalkraft rf
- verksamhetsledare Marju Silander, Finlands Egnahemsförbund rf
- biträdande professor Lassi Ahlvik, Helsinki Graduate School of Economics
- professor Niku Määttänen.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Statens ekonomiska forskningscentral VATT, Datarummet
- Energimyndigheten
- Konkurrens- och konsumentverket
- Fortum Abp
- Helen Ab
- Vasa Elektriska Ab
- Finlands näringsliv rf
- Energiakaupungit ry
- Finsk Energiindustri rf
- Finlands Fastighetsförbund rf
- Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- Energianvändare i Finland rf
- Företagarna i Finland rf
- professor Niku Määttänen
- professor Roope Uusitalo
- forskardoktor Kaisa Huhta, Östra Finlands universitet.

PROPOSITIONEN OCH ÅTGÄRDSMOTIONEN

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en lag om temporär retroaktiv elpriskompensation och en lag om förlängning av betalningstiden för elenergiräkningar och om temporärt stöd-
jande av elbolagens likviditet. Dessutom föreslås det att inkomstskattelagen, lagen om temporärt
elstöd och lagen om Energimyndigheten ändras temporärt.

Syftet med de föreslagna lagarna är att stödja konsumenterna i en utmanande ekonomisk situa-
tion som orsakas av de exceptionellt höga elpriserna samt att stödja förmågan hos konsumenter
och detaljförsäljarnas övriga kunder att betala sina elenergiräkningar.

Den retroaktiva elpriskompensationen ska betalas separat för varje eldriftsställe till de slutförbru-
kare till vilka en detaljförsäljare av el levererar elenergi direkt via en distributionsnätsinnehava-
res distributionsnät och vars elförsäljningsavtal har specificerats med personbeteckning. El-
priskompensationens belopp ska basera sig på förbrukningen av elenergi under november och de-
cember 2022 och på slutförbrukarens pris på elenergi under november och december 2022 samt
under januari 2023. Elpriskompensationen ska betalas kalkylmässigt för en period på fyra måna-
der så att den månatligen är 50 procent av elenergiräkningen för den andel som överstiger själv-
risken på 90 euro, dock högst 700 euro per månad. Elpriskompensation ska kunna betalas till de
slutförbrukare vars elenergipris enligt elförsäljningsavtalet har överstigit 10 cent per kilowattim-
me samt till dem som har ett dynamiskt prissatt elleveransavtal med dynamiskt pris. Enligt för-
slaget ska elpriskompensationen i regel betalas till slutförbrukarna i form av en kompensation
som detaljförsäljaren av el gör i elenergiräkningen.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Syftet med den föreslagna förlängningen av betalningstiderna för elräkningar är att för sin del stödja förmågan hos hushåll och företag som är kunder hos detaljförsäljare av el att betala sina elenergiräkningar som grundar sig på förbrukningen under vintermånaderna. Detaljförsäljare av el ska på begäran av sin kund bevilja förlängd betalningstid för elenergiräkningar som hänför sig till den förbrukning av elenergi som uppkommit den 1 januari 2023 eller därefter men före den 1 maj 2023.

En förlängning av betalningstiderna innebär att detaljförsäljarna av el får sina fordringar med fördröjning. Eftersom detta kan leda till likviditetsbrist för detaljförsäljarna av el föreslås det att deras likviditet ska stödjas genom att de beviljas statsborgen som säkerhet för lån i banker eller arbetspensionsförsäkringsbolag som lyfts för att täcka likviditetsbehovet.

Propositionen hänför sig till den första tilläggsbudgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 december 2023.

Åtgärdsmotion AM 132/2022 rd

I åtgärdsmotionen föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att införa ett direkt statligt stöd eller ett pristak för el som kompenserar stora elräkningar för finländska hushåll.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrunden, utgångspunkterna och de viktigaste förslagen

Bakgrunden till förslaget är de senaste förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön och den ekonomiska omvärlden. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har orsakat en energikris som har lett till kraftiga höjningar och variationer i energipriserna. De förändringar som upplevts sedan februari 2022 avviker från det normala marknadsläget, där pristopparna bara är sporadiska.

Redan i budgetpropositionen hösten 2022 stakades det ut riktlinjer för sådana åtgärder genom vilka man försöker kompensera konsumenterna för de konsekvenser som ett högt elpris har genom att sänka mervärdesskattesatsen för el samt genom att föreskriva om ett temporärt elavdrag och elstöd. I mitten av december 2022 inledde regeringen beredning av ett lagförslag med ytterligare åtgärder utöver de stödåtgärder som det beslutats om vid budgetförhandlingarna den 1 september 2022. Syftet med åtgärderna är att lindra konsekvenserna av de höga elräkningarna för hushållen. Det centrala syftet med den nu föreslagna regleringen är att stödja betalningen av höga elräkningar till konsumenterna genom en kompensation av engångsnatur som är avsedd att komplettera de temporära stödformer som redan föreskrivits. Förslaget består av två väsentliga delar, elpriskompensation som betalas retroaktivt och förlängning av betalningstiden för elenergiräkningar.

Den retroaktiva elpriskompensationen ska betalas separat för varje driftställe och basera sig på elenergiförbrukningen under november och december 2022, och beakta det kundspecifika priset

Betänkande EkUB 50/2022 rd

på elenergi under november 2022–januari 2023. Kompensation ska kalkylmässigt betalas för en period på fyra månader till 50 procent av den del som överstiger elenergiräkningens självrisk på 90 euro/månad, dock högst 700 euro per månad. Kompensationen ska gälla elförsäljningsavtal med ett elenergipris som har varit högre än 10 cent per kilowattimme. Sådana avtal som baserar sig på börspriset på el per timme anses direkt omfattas av stödet. Enligt förslaget ska kompensationen betalas till konsumenterna i form av en kompensation som detaljförsäljare av el gör i elenergiräkningen.

Det föreslås dessutom att kundernas förmåga att betala elenergiräkningar för vintermånaderna ska stödjas genom bestämmelser om förlängning av betalningstiderna. Det gör det möjligt att jämna ut betalningstiden för räkningar som baserar sig på den höga förbrukningen av elenergi under vintermånaderna med betalningstiderna för räkningar under månader med mindre förbrukning. En förlängning av betalningstiderna innebär å andra sidan att detaljförsäljarna av el får sina fordringar med fördröjning. Eftersom detta kan leda till likviditetsbrist för elbolagen föreslås det att elbolagens likviditet ska stödjas genom statsborgen.

Ekonomiutskottet anser att principerna för de föreslagna bestämmelserna fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagstiftningen med motiveringen nedan och de ändringar som anges i detaljmotiveringen.

I åtgärdsmotion AM 132/2022 rd föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att införa ett direkt statligt stöd eller ett pristak för el som kompenserar stora elräkningar för finländska hushåll. Ekonomiutskottet anser att de åtgärder som föreslås i den aktuella propositionen för att lindra de höga elpriserna och de åtgärder som redan vidtagits utöver dem på ett ändamålsenligt sätt omfattar det som avses i initiativet. Utskottet föreslår att åtgärdsmotionen förkastas.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet har lämnat utlåtande om propositionen (GrUU 102/2022 rd). Grundlagsutskottet anser att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet bedömer den föreslagna regleringen särskilt med avseende på jämlikheten, avtalsfriheten, de offentliga förvaltningsuppgifterna och Ålands självstyrelse.

I grundlagsutskottets praxis har det ansetts att jämlikhetsprincipen inte får innebära stränga gränser för lagstiftarens prövning när en lagstiftning som avspeglar den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas. Det kan anses motiverat att kompensationen riktas till olika konsumentgrupper, och den särbehandling som regleringen innebär blir i ett samlat perspektiv inte oskälig. Utskottet påpekar dock att kompensationerna enligt lagförslaget avses rikta sig till kunder vars kundrelation har registrerats med personbeteckning i kundinformationssystemen. Enligt uppgift till grundlagsutskottet har det vid den systemansvariga stamnätsinnehavaren Fingrid Abp:s enhet för de centraliserade informationsutbytestjänsterna för elhandeln dock registrerats cirka 27 000 driftställen där elförsäljningsavtalet har registrerats för en konsumentkund utan personbeteckning. Grundlagsutskottet föreslår att regleringen kompletteras så att den omfattar alla konsumentkunder.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

I den reglering av betalningstiden som föreslås i propositionen åläggs detaljförsäljarna av el en skyldighet att på kundens begäran avtala med kunden om förlängning av betalningstiden. Regleringen begränsar detaljförsäljarnas avtalsfrihet och utgör ett avtalstvång som är tillämpligt på dem. Utskottet anser dock att det föreslagna arrangemanget för 2023 i stort inte är oskäligt för avtalsparterna. Kompensationssystemet medför dessutom olika administrativa engångskostnader för detaljförsäljarna av el. Grundlagsutskottet anser att de administrativa kostnader som elbolagen orsakas inte är oskäliga för bolagen eller strider mot proportionalitetskravet på ett sådant sätt att det av grundlagens egendomsskyddsbestämmelse kan härledas en skyldighet för staten att ersätta de indirekta kostnader som verkställigheten av lagen orsakar bolagen.

Grundlagsutskottet anser att det i fråga om den elpriskompensation som elbolaget betalar inte är fråga om en offentlig förvaltningsuppgift enligt 124 § i grundlagen, eftersom betalningen av kompensationen har inkluderats i elbolagets och dess kunders normala betalningsarrangemang enligt avtalet.

Grundlagsutskottet har granskat propositionens förhållande till Ålands självstyrelse. Utskottet har beklagat att propositionen lämnades innan Ålandsdelegationen och landskapets yttranden blev tillgängliga för lagberedning. Grundlagsutskottet pekar också på sambandet mellan den nu aktuella propositionen och en tidigare proposition RP 320/2022 rd (GrUU 97/2022 rd) som behandlats i utskottet. Utskottet betonar vikten av ett gott samarbete mellan riket och landskapet Åland i frågan.

Analys av den föreslagna lagstiftningen

Beredning av lagstiftningen och bedömning av förslagets konsekvenser

Den föreslagna regleringen har beretts i en exceptionell situation och enligt exceptionell tidsplan. Ekonomiutskottet instämmer i bedömningen gjord av rådet för bedömning av lagstiftningen att den sena starten på lagberedningen har försvagat lagberedarnas möjligheter att utvärdera olika alternativ. Det finns många olika stöd för att kompensera höjningen av elpriset, och av utkastet till proposition framgår inte vilka hushåll stödpaketet huvudsakligen riktas till. Av propositionen framgår inte heller tillräckligt hurdana hushåll som är i störst trångmål på grund av det stigande elpriset och varför utkastet till proposition behövs för slutförbrukare med goda inkomster.

Den stödmodell som nu föreslås och som baserar sig på tidigare elförbrukning har dock vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning ansetts vara i det avseendet bättre än de stöd som redan tidigare införts, såsom sänkning av mervärdesskatten på el eller stöd som delas ut via hushållsavdraget, att den gör det möjligt att rikta stödet till dem som har en stor elräkning utan att samtidigt väsentligt minska incitamentet att spara el. Å andra sidan påpekar ekonomiutskottet att propositionen inte behandlar stödets eventuella snedvridande effekt på elförsäljarnas beteende. Eftersom det kalkylerade stödet för januari-februari baserar sig på elpriset för januari, minskar elförsäljarnas incitament att sänka elpriset i januari.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

De offentliga kostnaderna för stödet

I propositionen bedöms kostnaderna för den föreslagna elpriskompensationen uppgå till 388 miljoner euro. Det totala stödbeloppet har uppskattats utifrån kalkyler som uppgjorts av enheten Datarummet vid Statens ekonomiska forskningscentral. Kostnaderna för redan tidigare beslutade elstöd (momssänkningen RP 194/2022 rd, FPA:s elstöd RP 234/2022 rd och elavdraget RP 204/2022 rd) har uppskattats till cirka 330 miljoner euro vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning. Kostnaden är lägre än vad som beräknats i motiveringen till dessa stöd (sammanlagt ca 640 miljoner euro). Bakom detta ligger framför allt ett lägre prisantagande än tidigare, vilket gör att många hushåll faller under självrisknivån för elavdraget och elstödet från FPA. Den aktuella elpriskompensationen är enligt utredning till ekonomiutskottet således kvantitativt sett mer betydande än de sammantagna stödformer som det tidigare beslutats om.

EU:s regler om statligt stöd

Kommissionen har i enlighet med artikel 108.3 i FEUF underrättats om de åtgärder som föreslås i propositionen. Vid verkställandet av stöden ska de villkor som kommissionen ställer iakttas. På grund av kommissionens anmärkningar i samband med behandlingen av anmälan om statligt stöd är det nödvändigt att precisera lagförslag 1 och 2 på det sätt som anges nedan i detaljmotiveringen.

Kompensationen och företagets villkor

Ekonomiutskottet fäster allvarlig uppmärksamhet vid de sakkunnigas oro över den nu föreslagna kompensationens genomförbarhet, särskilt i fråga om bestämmandet av den andra kompensationsposten. Detta gäller sammanställningen av priset för januari med de konsumtionsuppgifter för november–december som ligger till grund för beräkningen av stödet. Ekonomiutskottet anser att utgångspunkten för regleringen i sig är motiverad: fastställandet av stödet på basis av å ena sidan den tidigare förbrukningen och å andra sidan priset i januari kan säkerställa att stödsystemet inte ger upphov till ett felaktigt incitament att öka elförbrukningen. Samtidigt måste det dock konstateras att regleringssättet kan skapa betydande problem med tanke på informationssystemen och utifrån den utredning som utskottet fått hota att avsevärt fördröja kompensationen åtminstone i fråga om den andra posten. Samtidigt ökar beräkningssättet behovet av riskfyllt informationsutbyte på grund av byte av försäljare och flyttningar och kan skapa nya situationer där någon hamnar i kläm.

Enligt utredning till ekonomiutskottet är det ganska lätt att lösa problemet genom att använda både förbrukningen i januari och priset i januari. Genom att använda förbrukningen i januari och priset i januari skulle man vid fastställandet av den andra posten av kompensationen uppnå flera fördelar. Ändringarna i elbolagens informationssystem blir enklare, vilket å ena sidan minskar kostnaderna för åtgärden och å andra sidan minskar risken för att utbetalningen av kompensationer drar ut på tiden. Fingrid Datahub behöver inte heller lämna nya detaljförsäljare historisk information om elenergiförbrukningen hos kunder som bytt elbolag.

Ekonomiutskottet betonar att risken för att stödet snedvrider incitamentseffekterna minskar av att bestämmelser om stödet utfärdas först i februari och att de nu aktuella regleringslösningarna så-

Betänkande EkUB 50/2022 rd

ledes inte längre påverkar förbrukningen i januari. Detta kan dock inverka på det totala stödbeloppet. Inte heller för att undvika elbrist krävs det i detta skede längre att konsumtionsuppgifterna för november-december används.

Eftersom elförbrukningen i januari var större än i genomsnitt under november-december, skulle användningen av förbrukningen i januari inverka på de totala kostnaderna för den andra posten. Enligt utredning till ekonomiutskottet var elförbrukningen i Finland i november 7 062 gigawatttimmar, i december 7 698 gigawatttimmar och i januari 7 703 gigawatttimmar. Utifrån uppgifterna från Statens ekonomiska forskningscentral Datarum ökar antalet stödberättigade kunder med mindre än 1 procent i fråga om den andra posten. Då kan man räkna med att den andra posten ökar med omkring 5 procent baserat på konsumtionen i januari jämfört med konsumtionen under november-december. Det bör dock noteras att storleken på den andra posten i propositionen bedömdes genom att ett fast pris användes för alla avtal som gäller tills vidare, och börsbundna avtal beaktades inte i beräkningarna. Utfallet av priset på börsen i januari blev betydligt lägre än vad som väntades i början av januari och låg långt under det fasta pris som antogs i beräkningarna. Således har det bedömts att ändringen med beaktande av osäkerheten i fråga om det kalkylerade priset inte har någon betydande inverkan på den totala kompensationssumman.

Riktande av regleringen och grupper som hamnar i kläm

Ett grundläggande problem med den föreslagna stödmodellen är hur stöden riktas: självrisken styr stödet till dem som använder mycket el och som också har i genomsnitt större inkomster. Behovet av stöd – hur stödet riktas till de mest behövande – skulle med fog kunna beskrivas som elutgifternas andel av inkomsterna i stället för att den absoluta summan på räkningen används som grund. Utifrån dessa utgångspunkter kan stöd av det slag som nu föreslås enligt utredning till ekonomiutskottet bedömas leda till att olika grupper hamnar i kläm trots att elutgifternas andel även efter stöden utgör mer än 10 procent av inkomsterna.

Den första gruppen är hushåll vars höga andel elutgifter framför allt förklaras av låga inkomster och som inte nödvändigtvis når upp till självriskandelen för stödåtgärderna. De som hör till denna grupp är oftare ensamboende och har vanligen endast ett elavtal. Boendeformen är oftast egna bostäder, men en tredjedel av denna grupp bor i flervåningshus. Hit hör särskilt unga studerande, vars elutgifter inte ingår i hyran, samt pensionärer med låga inkomster.

Den andra gruppen är hushåll som inte ingår i den allra lägsta inkomstdecilen. Hos dem förklaras den höga andelen elutgifter av en stor elförbrukning, vanligen i egna bostäder med eluppvärmning. I den här gruppen är medelåldern högre och gruppen omfattar både pensionärer och personer som befinner sig i slutet av sin karriär. I dessa hushåll bor det ofta två eller fler personer, och i många av hushållen förklaras de höga elutgifterna av att hushållet har fler än ett elavtal, till exempel en stuga eller en annan bostad.

Den tredje gruppen som hamnar utanför är de som har tecknat långa visstidskontrakt enligt de höga förväntade priserna i höstas. Detta problem behandlas separat nedan.

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har det bedömts att upp till en femtedel av kompensationsmedlen kommer att betalas till hushåll i decilen med goda inkomster och en tredjedel till

Betänkande EkUB 50/2022 rd

den halvpårt som har de lägsta inkomsterna. Bakgrunden till problemet är att elförbrukningen är större i hushåll med höga inkomster, där de boende är fler och oftast bor i ett hus med eluppvärmning och i genomsnitt har fler elavtal. Sambandet mellan elförbrukning och inkomster ser ut att vara starkare under de kalla vintermånaderna.

Visserligen måste det beaktas att utgångspunkten för regleringen uttryckligen har varit att stödja betalningen av höga elräkningar genom en engångsersättning till konsumenterna. I propositionen granskas också alternativa sätt att genomföra stödet och möjligheten att i stödet beakta konsumenternas inkomstnivå och ekonomiska situation. Ekonomiutskottet bedömer att det skulle ha varit tekniskt problematiskt, om inte omöjligt, att koppla det nu föreslagna stödet till inkomstuppgifterna och att det åtminstone kunde ha riskerat möjligheterna att snabbt genomföra stödet. Samtidigt minskar problemet av att stödet är avsett att komplettera andra temporära stödformer som redan föreskrivits.

Problemen med elavtal för viss tid

Den kraftiga fluktuationen i elpriset och den exceptionella prishöjningen har också lett till att ett betydande antal konsumenter har ingått elavtal för viss tid utifrån höstens höga prisförväntningar. Enligt utredning till ekonomiutskottet har cirka 130 000 hushåll ingått avtal då priserna var över 30 cent/kWh. Av avtalsfriheten och avtalens bindande natur följer att elavtal för viss tid i princip är bindande för parterna, trots att det pris som överenskommit i dem är högre än marknadspriset.

De problem som visstidsavtalen orsakar kan enligt utredning till ekonomiutskottet lindras med tre typer av metoder: genom egna åtgärder från företagets sida, genom tillämpning av befintlig lagstiftning eller genom ändringar av lagstiftningen.

När det gäller företagets egna åtgärder konstaterar ekonomiutskottet att exempelvis Helen enligt den utredning som utskottet fått redan på eget initiativ har erbjudit konsumenterna elavtalsprodukter som ersätter dyra visstidsavtal. Ekonomiutskottet efterlyser betydelsen av samhällsansvaret i branschen och väddar till företagen för att de på eget initiativ ska göra de dyra visstidsavtalen skäligare: det är också en konkurrensfaktor på längre sikt.

Enligt utredning till ekonomiutskottet kan lösningar på problemet med tidsbegränsade avtal också utredas inom ramen för den gällande lagstiftningen särskilt genom åtgärder av konsumentombudsmannen. Då är det särskilt fråga om tillämpning av de allmänna elförsäljningsvillkor som konsumentombudsmannen och energiindustrin förhandlat fram (SME 2014) och möjligheterna att tillämpa bestämmelsen om oskäliga villkor i 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen.

Andra alternativ, som kräver lagstiftningsåtgärder, är direkt stöd till konsumenterna eller eventuell undantagslagstiftning som gör det möjligt att bli kvitt avtal av engångsnatur. Allmänt sett kan det dock anses skadligt för rättssäkerheten och den grundläggande avtalsrättsliga strukturen att genom lagstiftning ingripa i elavtalens varaktighet. De sistnämnda alternativen inbegriper också frågor om hur detaljförsäljarna av el ska kompenseras för sina kostnader, de skyldigheter som följer av bestämmelserna om statligt stöd, inklusive anmälan till kommissionen och betydande kostnader för de offentliga finanserna. Ett sätt att underlätta för konsumenterna kan också vara att till-

Betänkande EkUB 50/2022 rd

åta förlängda betalningstider för konsumenter som har tidsbegränsade avtal också vintersäsongen 2023–2024, i likhet med den reglering som nu föreslås.

Även om den föreslagna regleringen inte löser problemet med tidsbegränsade avtal, anser ekonomiutskottet att situationen är allvarlig med tanke på jämlikheten mellan konsumenterna. Utskottet understryker att statsrådet bör utreda och föreslå behövliga åtgärder för att konsumenterna ska få skäligare villkor. En central och primär roll vid avgörandet av frågan har också ansvarsfullt agerande från företagens sida och ofta också ägarstyrningen av offentligt ägda bolag.

Uppföljning av hur regleringen fungerar och fortsatta åtgärder

Ekonomiutskottet anser att det svårförutsägbara läget på energimarknaden kräver uppföljning och konsekvensbedömning av hur de föreslagna och de befintliga stödformerna fungerar som helhet samt åtgärder för att de konsumenter som har visstidsavtal ska få skäligare villkor. Ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om detta (*utskottets förslag till uttalande*).

Ekonomiutskottet påminner om att kriget och dess konsekvenser för energimarknaden inte är över, även om terminspriserna på el nu väntas sjunka de närmaste månaderna. Ekonomiutskottet anser att det är nödvändigt att bereda fortsatta åtgärder bland annat för att påskynda energiinvesteringarna, införa bättre riktade stödmodeller och en pristaksmodell för el för konsumenter och små och medelstora företag vid behov inför framtiden och i synnerhet för nästa vinter. Genom framförhållning kan man nu garantera en bättre inriktning av modellerna och en lagberedning av bättre kvalitet. Vid beredningen ska det ses till att åtgärderna vid behov kan införas snabbt. (*Utskottets förslag till uttalande 2*)

Situationen på elmarknaden och på energimarknaden i stort förutsätter också samordning av regleringslösningar och aktiv och proaktiv påverkan på EU-nivå. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att statsrådet både på nationell nivå och EU-nivå utreder och föreslår också långvariga lösningar för att säkerställa att prissättningsmodellen på elmarknaden garanterar tillgången till el till rimligt pris för konsumenterna också i marknadslägen som avviker från det normala.

DETALJMOTIVERING

Lagen om temporär retroaktiv elpriskompensation

2§. Definitioner. Ekonomiutskottet föreslår att ordalydelsen i 4 punkten i den finska versionen preciseras. Definitionen i 5 punkten preciseras så att den kompletteras med orden ”och fakturerad elenergi” och ”inklusive mervärdesskatt”.

3§. Tillämpningsområde. Ekonomiutskottet föreslår att 1 mom. preciseras så att det på det sätt som likabehandlingsprincipen förutsätter också omfattar de konsumentkunder som inte har specificerats med personbeteckning. Också i dessa fall ska detaljförsäljaren betala elpriskompensationen till konsumenten i första hand som compensation i elenergiräkningen. Om elpriskompensationen inte har betalats som compensation i elräkningen, ska konsumenten handla i enlighet med 6 § i lagförslaget.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Det föreslås att paragrafen preciseras också så att ordalydelsen i 1 mom. 2 och 3 punkten inte leder till att det uppstår grupper som hamnar utanför lagens tillämpningsområde och som med beaktande av likabehandlingsprincipen inte kan lämnas utanför tillämpningsområdet. Bestämmelsen föreslås bli kompletterad så att den inte utesluter sådana avtalstyper som är bundna till priset på elbörsen och som inte uppfyller definitionen av elleveransavtal med dynamiska priser eller andra avtalstyper som baserar sig på ett rörligt pris på elenergi och som på grund av sina avtalsvillkor inte heller uppfyller kriterierna i 3 § 1 mom. 2 punkten, även om det vägda medelpriset på elenergi inklusive skatt enligt avtalsvillkoren överstiger 10 cent per kilowattimme.

4§. Elpriskompensationens belopp. Ekonomiutskottet föreslår att grunderna för fastställande av den andra posten av elpriskompensationen ändras så att den andra posten fastställs utifrån förbrukningen i januari och priset i januari. Syftet är att ändringarna i elbolagens informationssystem blir enklare, vilket å ena sidan minskar kostnaderna för åtgärden och å andra sidan minskar risken för att utbetalningen av kompensationer drar ut på tiden. Utöver ändringen av 4 § krävs ändringar i 2, 3, 5 och 7 § i förslaget.

I 2 mom. föreslås dessutom en precisering som EU:s regler om statligt stöd förutsätter. Det totala beloppet av elpriskompensationer som betalas till en person får inte överstiga 250 000 euro. Enligt kommissionens tillfälliga riktlinjer för statligt stöd av den 28 oktober 2022 C (2022) 7945 får det sammanlagda beloppet av de elpriskompensationer som betalas till en enskild näringsidkare eller lantbruksföretagare vars elavtal har specificerats med personbeteckning inte överstiga 250 000 euro. Den övre gränsen ska övervakas av Energimyndigheten med stöd av 9 § i lagförslaget. Tillägget är rent tekniskt. I Fingrid Datahubs databas finns det inte en enda slutförbrukare som har specificerats med personbeteckning och för vilken de elpriskompensationer som ska betalas överskrider maximigränsen. För att överskrida maximivärdet måste en enskild slutförbrukare ha minst 90 eldriftsställen i Finland.

5§. Betalning av elpriskompensation i form av en kompensation i elenergiräkningen. Paragrafens 1 mom. preciseras i fråga om de situationer där kompensationen är större än det belopp som faktureras på elenergiräkningen. Den del av kompensationen som uteblir ska då göras på följande elenergiräkning. I 2 mom. görs en sådan ändring som bestämningsgrunderna för den andra stödposten förutsätter och som utretts ovan i samband med 4 §. Dessutom preciseras utbetalningen av stödet i fråga om de situationer där slutförbrukaren inte längre är kund hos det elbolag som är skyldigt att betala elpriskompensationen. Kompensationen kan betalas genom en betalningsanvisning eller på ett av slutförbrukaren angivet bankkonto till en sådan slutförbrukare som inte längre är kund hos elbolaget och till vilken kompensationen inte kan betalas på elräkningen.

6§. Slutförbrukarens rättigheter. Ekonomiutskottet föreslår att 2 mom. preciseras så att kunden ska betala räkningen trots att kunden har framfört en invändning mot någon del av räkningen och invändningen ska avgöras senare, då kunden åberopar en felaktig eller bristfällig elpriskompensation. Detta hindrar dock inte kunden från att göra en begäran om förlängd betalningstid för elenergiräkningen enligt lagförslag 2, om villkoren för förlängd betalningstid uppfylls i enlighet med lagförslag 2. Inte heller finns det något hinder för kunden att avtala om ett betalningstidsarrangemang enligt normal praxis med detaljförsäljaren eller den indrivningsbyrå som har hand om indrivningen.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

7§. Betalning av elpriskompensation genom ansökningsförfarande. I paragrafen föreslås en precisering som beror på den ändring av grunderna för fastställande av stöd som utretts i samband med 4 §.

8§. Ersättande av elpriskompensationer till elbolag. För att säkerställa en smidig verkställighetsprocess föreslår utskottet att 2 mom. preciseras så att tidtabellen för inlämnande av ersättningsansökningar senareläggs och att ansökningarna får gälla endast sådana elpriskompensationer som gäller räkningar som har sänts till slutförbrukarna innan ansökan lämnades in. Det föreslås att bestämmelsen preciseras i enlighet med propositionsmotiven så att Statskontoret har rätt att av elbolagen avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för att ersättningarna ska kunna betalas ut och deras riktighet kontrolleras.

Lagen om förlängning av betalningstiden för elenergiräkningar och om temporärt stödjande av elbolagens likviditet

3§. Tillämpningsområde. Ekonomiutskottet föreslår att 2 mom. kompletteras på det sätt som EU:s regler om statligt stöd förutsätter så att kreditinstitut och finansiella institut inte är berättigade till stöd. Enligt kommissionens tillfälliga riktlinjer för statligt stöd C (2022) 7945 final av den 28 oktober 2022 är kreditinstitut (credit institutions) och finansiella institut (financial institutions) inte berättigade till statligt stöd enligt riktlinjerna. Definitioner som motsvarar dessa ingår i 1 kap. 7 § 1 och 2 mom. samt 11 § i kreditinstitutslagen. På grund av avgränsningen ska bland annat banker och försäkringsbolag inte ha rätt till förlängd betalningstid. Banker och försäkringsbolag ingår i princip inte i målgruppen för förlängningar av betalningstiden och skulle med stor sannolikhet heller inte annars söka förlängd betalningstid.

4§. Beviljande av förlängd betalningstid till andra än näringsidkare. Ekonomiutskottet föreslår att 1 mom. preciseras så att den förlängda betalningstiden också är tillämplig i en situation där ett elbolag har överfört sin elräkningsfordran på ett annat bolag eller där elbolagets fakturerings och indrivning har lagts ut på ett bolag som har hand om dessa uppgifter. Den föreslagna förlängda betalningstiden ska inte tillämpas på räkningar som redan förfallit till betalning, varvid det inte är motiverat att skyldigheten att bevilja förlängd betalningstid tillämpas på dem som sköter indrivningen av fakturor.

5§. Beviljande av förlängd betalningstid till näringsidkare. I 1 mom. föreslås en motsvarande ändring som i 4 §.

Dessutom föreslås ett nytt 2 mom. så att det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. Vidare föreslås ett nytt 4 mom. och en bilaga till lagen.

Enligt kommissionens tillfälliga riktlinjer för statligt stöd C (2022) 7945 final av den 28 oktober 2022 har det för det likviditetsstöd i form av garantier som avses i avsnitt 2.2 eller det likviditetsstöd i form av subventionerade lån som avses i avsnitt 2.3 fastställts både ett gemensamt och ett stödspecifikt maximibelopp. Den förlängda betalningstiden betraktas som ett likviditetsstöd i form av subventionerat lån enligt avsnitt 2.3. För att villkoren i riktlinjerna ska uppfyllas bör det till 5 § i lagförslag 2 fogas bestämmelser som säkerställer att villkoren i avsnitten 2.2 och 2.3 i riktlinjerna uppfylls. Dessutom bör det föreskrivas om en skyldighet för näringsidkare som begär

Betänkande EkUB 50/2022 rd

förlängd betalningstid att lämna uppgifter, utifrån vilka elbolaget kan kontrollera att näringsidkaren är berättigad till stöd, inklusive kraven i riktlinjerna för statligt stöd, och att stödet inte betalas till för stort belopp.

I det nya 2 mom. ska det stå att om näringsidkaren har beviljats likviditetsstöd i form av garantier enligt avsnitt 2.2 i kommissionens meddelande om en tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina (2022/C 426/01, nedan kommissionens meddelande) eller likviditetsstöd i form av subventionerade lån enligt avsnitt 2.3, kan näringsidkaren beviljas förlängd betalningstid i enlighet med bilagan.

I det nya 4 mom. ska det föreskrivas att näringsidkaren i samband med begäran om förlängd betalningstid ska lämna elbolaget uppgifter om de stöd enligt 2 mom. som beviljats näringsidkaren samt andra uppgifter som förutsätts för att förlängd betalningstid ska kunna beviljas. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas och hur uppgifterna ska lämnas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 3—5 i proposition RP 324/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 324/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen forkastar åtgärdsmotion AM 132/2022 rd.

Riksdagen godkänner två uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om temporär retroaktiv elpriskompensation

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde och syfte

Denna lag innehåller bestämmelser om retroaktiv elpriskompensation, genom vilken slutförbrukare som omfattas av lagens tillämpningsområde stöds på grund av ökade kostnader till följd av att priset på elenergi har stigit.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) *slutförbrukare* en sådan kund hos ett elbolag som köper elenergi huvudsakligen för eget bruk,
- 2) *elbolag* en näringsidkare som bedriver sådan detaljförsäljning av el som avses i 3 § 12 punkten i elmarknadslagen (588/2013),
- 3) *elförsäljningsavtal* ett avtal mellan ett elbolag och en slutförbrukare om leverans av elenergi till slutförbrukaren,
- 4) *elleveransavtal med dynamiskt pris* ett elförsäljningsavtal mellan ett elbolag och en slutförbrukare som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna, med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden,
- 5) *elenergiräkning och fakturerad elenergi* den del av slutförbrukarens elräkning som innefattar leverans av elenergi samt därtill hörande fasta avgifter **inklusive mervärdesskatt**.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

3 §

Tillämpningsområde

En slutförbrukare till vilken ett elbolag levererar elenergi direkt via en distributionsnätssnehavares distributionsnät och vars elförsäljningsavtal har specificerats med personbeteckning är berättigad till elpriskompensation. Om slutförbrukaren är en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978) har slutförbrukaren rätt till elpriskompensation också i det fall att elförsäljningsavtalet inte är specificerat med personbeteckning. För betalning av elpriskompensation krävs det i fråga om granskningsmånaden att

1) slutförbrukarens totalpris inklusive mervärdesskatt i ett elförsäljningsavtal med fast pris överstiger 10 cent per kilowattimme,

~~2) slutförbrukarens förbrukningsvägda medelpris inklusive skatt i elförsäljningsavtalet överstiger 10 cent per kilowattimme, om det i elförsäljningsavtalet har avtalats om en tidsfördelning som omfattar minst två olika fasta priser, eller~~

2) slutförbrukaren har ett elleveransavtal med dynamiskt pris, eller

3) slutförbrukarens förbrukningsvägda medelpris inklusive mervärdesskatt i ett annat elförsäljningsavtal än det som avses i 1 eller 2 punkten överstiger 10 cent per kilowattimme.

En slutförbrukare som är föremål för ekonomiska sanktioner som baserar sig på Europeiska unionens lagstiftning har inte rätt till elpriskompensation.

Elpriskompensationen betalas utöver det hushållsavgdrag som beviljas på basis av elenergiräkningar och som avses i 127 g § i inkomstskattelagen (1535/1992) eller det elstöd som avses i lagen om temporärt elstöd (1152/2022). De nämnda stöden inverkar inte på beloppet av elpriskompensationen eller betalningen av den.

4 §

Elpriskompensationens belopp

Elpriskompensation betalas kalkylmässigt för en tid som motsvarar fyra kalendermånader för slutförbrukarens varje driftställe på basis av driftställets faktiska förbrukning av elenergi under november och december 2022 och januari 2023. Elpriskompensationen betalas i två poster. I den första posten beaktas det kundspecifika priset på och den kundspecifika konsumtionen av elenergi under november och december 2022. I den andra posten beaktas två gånger det kundspecifika priset på och den kundspecifika konsumtionen av elenergi under januari 2023. Det totala beloppet av elpriskompensationer som betalas till en person får dock inte överskrida 250 000 euro.

Beloppet av elpriskompensationen är 50 procent av den andel som överstiger självriskandelen, dock högst 700 euro per månad. Självriskandelen är 90 euro per månad.

Beloppet av elpriskompensationen beräknas enligt följande:

Post 1: (den elenergi som fakturerats utifrån förbrukningen under november – självriskandelen) * 0,5 + (den elenergi som fakturerats utifrån förbrukningen under december – självriskandelen) * 0,5.

Post 2: 2 * (den elenergi som fakturerats utifrån förbrukningen under januari – självriskandelen) * 0,5 ~~+ (förbrukningen under december * priset under januari månad – självriskandelen) * 0,5.~~

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Det pris under januari månad som används vid beräkningen av den andra posten är i fråga om ett elleveransavtal med dynamiskt pris det månatliga medelpriset inklusive skatt för januari 2023 för Finlands områdespris på dagen före-marknaden ökat med elbolagets avgifter enligt elförsäljningsavtalet. I fråga om andra avtalstyper används som pris under januari månad det med förbrukningen i januari 2023 vägda medelpriset inklusive skatt.

Elpriskompensation betalas inte för de månader för vilka dess belopp skulle understiga fem euro.

5 §

Betalning av elpriskompensation i form av en kompensation i elenergiräkningen

Elbolaget betalar elpriskompensationen till en slutförbrukare som är kund hos bolaget och som är berättigad till elpriskompensation i form av en kompensation i två poster i elenergiräkningen. Den elpriskompensation som gäller den första posten enligt 4 § ska göras senast i den elenergiräkning som förfaller till betalning i april 2023 eller, om slutförbrukaren inte får någon elenergiräkning som förfaller till betalning i april 2023, i den första elenergiräkning som förfaller till betalning efter april 2023. Den elpriskompensation som gäller den andra posten ska göras i den därpå följande elenergiräkningen. Om elpriskompensationen är större än den summa som faktureras i elenergiräkningen ska kompensationen för den uteblivna kompensationsandelen göras i följande elenergiräkning. Elpriskompensationen ska specificeras i elenergiräkningen. Elpriskompensationen ska specificeras i elenergiräkningen.

Om slutförbrukaren har bytt elbolag under de granskningsmånader som avser den första eller andra posten, svarar både slutförbrukarens tidigare och nya elbolag för betalningen av elpriskompensationen till slutförbrukaren i fråga om giltighetstiden för det egna elförsäljningsavtalet. Elbolaget är då skyldigt att till slutförbrukaren betala den andel av elpriskompensationen som motsvarar giltighetstiden för det egna elförsäljningsavtalet samt beakta den andel av elpriskompensationens månatliga självriskandel och maximibelopp som motsvarar avtalets giltighetstid. ~~Det elbolag som har levererat elenergi till slutförbrukaren den 31 januari 2023 svarar för betalningen av den elpriskompensation till slutförbrukaren som gäller den andra posten. Elbolaget i fråga ska i detta fall bestämma det förbrukningsvägda medelpris som avses i 4 § 4 mom. för den tid under vilken bolaget har levererat elenergi till slutförbrukaren i januari 2023. Den i 3 § 27 a punkten i elmarknadslagen avsedda enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln ska lämna elbolaget i fråga uppgifter om slutförbrukarens elenergiförbrukning under november och december 2022 som utgör grund för beräkningen av elpriskompensationen.~~ Om slutförbrukaren inte längre är kund hos det elbolag som är skyldigt att betala elpriskompensation till slutförbrukaren och elpriskompensationen inte kan betalas till slutförbrukaren i form av en kompensation i elenergiräkningen, ska bolaget på slutförbrukarens begäran utan dröjsmål betala sin andel av elpriskompensationen antingen i form av betalningsanvisning eller till det bankkonto som slutförbrukaren har uppgett.

Energimyndigheten kan bevilja elbolaget tillstånd att avvika från betalningstidsplanen enligt 1 mom. En förutsättning för undantagstillstånd är att ändringen av informationssystemet i anslutning till utbetalningen av elpriskompensation har fördröjts av någon sådan orsak som elbolaget inte med iakttagande av all omsorgsfullhet skulle ha kunnat undvika eller övervinna. Utbetalningen får fördröjas med högst tre månader från det som föreskrivs i 1 mom. Ansökan om undantagstillstånd ska lämnas in utan dröjsmål efter det att grunden för undantaget har framkommit.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

6 §

Slutförbrukarens rättigheter

En slutförbrukare har rätt att kräva att elbolaget rättar ett fel, om

1) elbolaget inte har betalat slutförbrukaren den elpriskompensation som slutförbrukaren är berättigad till,

2) elbolaget har betalat slutförbrukarens elpriskompensation till ett felaktigt belopp eller annars felaktigt,

3) betalningen av slutförbrukarens elpriskompensation har fördröjts eller annars skett felaktigt.

Yrkande på rättelse av fel ska framställas inom 30 dagar från förfallodagen för den elenergiräkning i vilken felet har framkommit eller, om utbetalningen av elpriskompensation har fördröjts, inom 30 dagar från utgången av den kalendermånad under vilken elpriskompensationen borde ha betalats. Ett yrkande på rättelse av fel i elpriskompensationen påverkar inte förfallodagen för den elenergiräkning som yrkandet gäller.

Elbolaget ska inom en månad från det att yrkandet på rättelse sändes rätta sitt fel eller meddela slutförbrukaren att det inte finns någon grund för dennes yrkande. Meddelandet ska motiveras.

Slutförbrukaren har rätt att till Energimyndigheten lämna in en ansökan om rättelse av ett fel som avses i 1 mom., om slutförbrukaren har iakttagit 1 och 2 mom. och elbolaget inte har rättat felet eller om elbolaget har försummat att ge det meddelande som avses i 3 mom. Till ansökan ska fogas elbolagets meddelande enligt 3 mom.

Energimyndigheten ska avvisa ansökan om slutförbrukaren inte har iakttagit det förfarande som anges i denna paragraf för att rätta felet eller, om ansökan har lämnats in före utgången av den tidsfrist som anges i 3 mom., om inte det finns vägande skäl att pröva ansökan. Om ett elbolag har gjort ett fel som avses i 1 mom., ska Energimyndigheten i sitt beslut med anledning av ansökan ålägga elbolaget att rätta sitt fel. I beslutet kan det bestämmas hur felet ska rättas.

7 §

Betalning av elpriskompensation genom ansökningsförfarande

Om ett elbolag som är skyldigt att betala elpriskompensation försätts i konkurs eller upphör med sin verksamhet innan elpriskompensationen betalas till slutförbrukaren, kan en slutförbrukare som är berättigad till elpriskompensation ansöka om kompensationen hos Energimyndigheten. Ansökan ska lämnas in senast den 31 juli 2023.

I ansökan ska uppges sökandens personbeteckning, kontaktuppgifter och det bankkontonummer till vilket elpriskompensationen betalas samt vilka driftställen och poster och perioder av elpriskompensationen som ansökan gäller. Till ansökan ska fogas de uppgifter som behövs för betalningen av kompensationen samt kopior av slutförbrukarens elförsäljningsavtal och elräkningar, av vilka det framgår försäljningspriset på elenergi eller grunden för bestämmande av försäljningspriset för de poster som ansökan gäller samt det att elbolaget inte har betalat elpriskompensation till slutförbrukaren för den tid som ansökan avser. Dessutom ska slutförbrukaren ge den i 3 § 27 a punkten i elmarknadslagen avsedda enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln fullmakt att lämna Energimyndigheten uppgifter om slutförbrukarens elenergiförbrukning ~~under november och december 2022~~ som utgör grund för beräkningen av elpriskompensationen.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Ett elbolag som har levererat elenergi till slutförbrukaren den 1 november 2022 eller därefter men före den 1 februari 2023 är skyldigt att på begäran lämna Energimyndigheten de uppgifter som behövs för behandlingen av ansökan.

8 §

Ersättande av elpriskompensationer till elbolag

Elbolagen ska ersättas av statens medel för den elpriskompensation som de betalar. Ersättning en betalas av Statskontoret på ansökan av elbolaget. Statskontoret betalar ersättningen utan dröjsmål efter det att ansökan inkommit, dock så att ersättning för elpriskompensationer som betalas enligt den i 4 § avsedda första posten betalas senast den 30 april 2023 och ersättning för elpriskompensationer som betalas enligt den andra posten senast den 30 juni 2023. Statskontoret betalar dessutom i en post eller vid behov i flera poster ut ersättningar som kompletterar de nämnda ersättningsposterna. Ersättningarna ska betalas i sin helhet senast den 30 november 2023.

Ansökan om ersättning för elpriskompensationer ska i fråga om den första posten lämnas in till Statskontoret senast den 16 april 2023 och i fråga om den andra posten senast den 16 juni 2023. Ansökan om kompletterande ersättning ska lämnas in senast den 31 oktober 2023. Ansökan kan gälla en elpriskompensation som ska göras i en elenergiräkning som sänts till slutförbrukaren innan ersättningsansökan lämnades. Sökanden ska i samband med ansökan lämna Statskontoret de uppgifter som är nödvändiga för beviljande och betalning av ersättningen samt riktiga och tillräckliga uppgifter om utbetalningar av elpriskompensationer enligt 5 §. Statskontoret har rätt att av sökanden avgiftsfritt få sådana uppgifter om slutförbrukarens förbrukning av elenergi, uppgifter om faktureringen av elenergi och prisuppgifter i elförsäljningsavtalen som är nödvändiga för att elpriskompensationens riktighet ska kunna säkerställas. Dessutom ska sökanden till Statskontoret lämna in de reviderade boksluten för de räkenskapsperioder under vilka sökanden har betalat elpriskompensationer till slutförbrukarna. Sökanden svarar för att de uppgifter som lämnats in är korrekta.

Tidpunkten för utbetalning av ersättning enligt 1 mom. och ansökningstiden för ersättning enligt 2 mom. senareläggs i enlighet med ett tillstånd till avvikelse som beviljats av Energimyndigheten med stöd av 5 § 3 mom.

På ersättande av elpriskompensationer till elbolag tillämpas statsunderstödslagen (688/2001), med undantag för dess 20 § 2 mom., om inte något annat föreskrivs i denna lag.

9 §

Tillsyn och påföljder

Energimyndigheten har till uppgift att utöva tillsyn över att elbolagen iakttar denna lag.

Energimyndigheten ska ålägga elbolaget att rätta till sin överträdelse eller försummelse, om bolaget bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt 5 eller 6 §. I beslutet kan det bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas.

Energimyndigheten kan förena ett beslut som den fattat med stöd av denna lag med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Betänkande EkUB 50/2022 rd

10 §

Ändringssökande

I beslut som Energimyndigheten fattat med stöd av 5–7 § och 9 § får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Beslutet får verkställas även om omprövning har begärts eller besvär anförts.

11 §

Förbud mot utmätning av elpriskompensation

Elpriskompensation får inte utmätas.

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2023.

Denna lag tillämpas på elpriskompensation också efter utgången av giltighetstiden för denna lag.

Betalningen av elpriskompensation enligt 5 och 7 § samt ersättandet av elpriskompensationer till elbolagen enligt 8 § får ske först efter det att Europeiska kommissionen har godkänt elpriskompensationen som statligt stöd.

2.

Lag

om förlängning av betalningstiden för elenergiräkningar och om temporärt stödjande av elbolagens likviditet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens tillämpningsområde och syfte

I denna lag föreskrivs om en skyldighet att bevilja slutförbrukarna av elenergi förlängda betalningstider för elenergiräkningar. Syftet med lagen är att stödja slutförbrukarnas förmåga att betala räkningar som uppkommit till följd av de höga elenergikostnader som beror på att priset på elenergi har stigit samt att möjliggöra en utjämning av dessa kostnader under en längre period än normalt.

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om stödjande genom statsborgen av sådana likviditetslån som tas för det behov av driftskapital som till följd av beviljandet av förlängda betalningstider för elenergiräkningsfordringar uppstår hos näringsidkare som i Finland bedriver detaljförsäljning av el.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *slutförbrukare* en kund som köper elenergi huvudsakligen för eget bruk, med undantag för upphandlande enheter enligt 2 § i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal (30/2013),

2) *konsumentkund* en sådan kund hos ett elbolag som är konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

3) *näringsidkarkund* en sådan kund hos ett elbolag som är en annan organisation än en myndighet när den bedriver självständig ekonomisk verksamhet eller självständig yrkesverksamhet, även om verksamheten bedrivs av en enda person,

4) *elbolag* en näringsidkare som bedriver detaljförsäljning som avses i 3 § 12 punkten i elmarknadslagen (588/2013).

Betänkande EkUB 50/2022 rd

3 §

Tillämpningsområde

En slutförbrukare till vilken ett elbolag levererar elenergi direkt via en distributionsnätssinnehavares distributionsnät, är berättigad till förlängd betalningstid för det belopp som fakturerats för elenergi och som uppkommit av förbrukningen av elenergi den 1 januari 2023 eller därefter, men före den 1 maj 2023.

Berättigad till förlängd betalningstid är inte

- 1) ett kreditinstitut enligt 1 kap. 7 § 1 mom. i kreditinstitutslagen och ett utländskt kreditinstitut enligt 2 mom. i den lagen,
- 2) ett finansiellt institut enligt 1 kap. 11 § i kreditinstitutslagen,
- 3) en slutförbrukare som är föremål för ekonomiska sanktioner som baserar sig på Europeiska unionens lagstiftning.

En slutförbrukare som är föremål för ekonomiska sanktioner som baserar sig på Europeiska unionens lagstiftning har inte rätt till förlängd betalningstid.

Med *det belopp som fakturerats för elenergi* avses det belopp, inklusive skatt, som fakturerats för den elenergi som skaffats till vart och ett av slutförbrukarens driftsställen samt eventuella tillhörande fasta avgifter. För en räkning som gäller eldistribution behöver förlängd betalningstid inte beviljas.

Statsborgen kan beviljas för sådana likviditetslån som tas av näringsidkare som i Finland bedriver detaljförsäljning av el och vars användningsändamål baserar sig på det likviditetsbehov som föranleds av förlängningen av betalningstiderna för elenergiräkningsfordringar enligt denna lag.

4 §

Beviljande av förlängd betalningstid till andra än näringsidkare

Ett elbolag, en aktör som har hand om faktureringen av försäljningen av elenergi på elbolagets vägnar eller en innehavare av en fordran på en icke förfallen räkning för försäljning av elenergi ska på begäran av sina konsumentkunder eller andra kunder som inte bedriver ekonomisk verksamhet enligt artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner bevilja förlängd betalningstid för det belopp som fakturerats för elenergi, dock högst 120 dagar från den ursprungliga förfallodagen för varje räkning. Begäran om förlängd betalningstid ska framställas före förfallodagen för räkningen i fråga. I begäran ska sökanden lämna alla uppgifter som behövs för att begäran ska kunna behandlas.

För beviljandet av förlängd betalningstid får det inte tas ut kostnader och för den förlängda betalningstiden får det inte tas ut ränta.

5 §

Beviljande av förlängd betalningstid till näringsidkare

Ett elbolag, en aktör som har hand om faktureringen av försäljningen av elenergi på elbolagets vägnar eller en innehavare av en fordran på en icke förfallen räkning för försäljning av elenergi

Betänkande EkUB 50/2022 rd

ska på begäran av sina näringsidkarkunder bevilja förlängd betalningstid för det belopp som fakturerats för elenergi, dock högst 60 dagar sammanlagt. Begäran om förlängd betalningstid ska framställas före förfallodagen för räkningen i fråga.

Om näringsidkaren har beviljats likviditetsstöd i form av garantier enligt avsnitt 2.2 i kommissionens meddelande om en tillfällig krisram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin till följd av Rysslands angrepp mot Ukraina (2022/C 426/01, nedan kommissionens meddelande) eller likviditetsstöd i form av subventionerade lån enligt avsnitt 2.3, kan näringsidkaren beviljas förlängd betalningstid i enlighet med bilagan.

Elbolaget ska av näringsidkaren ta ut en årlig ränta på 1,53 procent för den förlängda betalningstiden.

I samband med en begäran om förlängd betalningstid ska näringsidkaren lämna elbolaget uppgifter om de stöd enligt 2 mom. som beviljats näringsidkaren samt andra uppgifter som förutsätts för att förlängd betalningstid ska kunna beviljas. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas och om det sätt på vilket uppgifterna ska lämnas kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Stödjande av elbolagens likviditet genom statsborgen

Lån som tecknas av elbolag som i Finland bedriver detaljförsäljning av el för att täcka det likviditetsbehov som föranleds av de förlängda betalningstiderna för elenergiräkningsfordringar enligt denna lag, och som beviljas av kreditinstitut eller arbetspensionsförsäkringsbolag, kan beviljas statlig propieborgen. Statsborgen kan beviljas utan krav på motsäkerhet, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning som utfärdats med stöd av den.

Statsborgen söks hos Statskontoret, som svarar för beviljande, förvaltning och övervakning av statsborgen i enlighet med denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Statsborgen ska sökas skriftligen senast den 31 juli 2023. Borgensbeslutet ska fattas senast den 29 september 2023.

7 §

Det sammanlagda och företagsspecifika maximibeloppet av statsborgen

Statsborgen kan beviljas till ett sammanlagt kapitalvärde av högst 600 000 000 euro.

Det företagsspecifika maximibeloppet för statsborgen är det uppskattade likviditetsunderskottet för elbolaget till följd av de förlängda betalningstiderna för elenergiräkningsfordringar. Statsborgen får täcka högst 90 procent av kapitalet vid respektive tidpunkt för det lån som statsborgen gäller, exklusive räntor, dröjsmålsräntor, kostnader och andra accessoriska kostnader för skulden. Närmare bestämmelser om det företagsspecifika maximibeloppet, maximandelen i fråga om statsborgen, fastställandet av likviditetsunderskottet och andra omständigheter som hänför sig till bedömningen av maximibeloppet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

8 §

Ansökan om och förutsättningar för statsborgen samt borgensvillkor

Ett elbolag som ansöker om statsborgen ska lämna Statskontoret korrekta och tillräckliga uppgifter om sin ekonomiska ställning, det likviditetsunderskott som ligger till grund för beviljandet av statsborgen och det finansieringsarrangemang som statsborgen gäller. Sökanden ska på begäran av Statskontoret lämna kontoret behövliga tilläggsuppgifter och utredningar.

Statsborgen kan inte beviljas om det är uppenbart att elbolaget inte kan fullgöra de betalnings-skyldigheter som följer av det lån som omfattas av statsborgen.

Ett lån med statsborgen kan användas endast för att stödja elbolagets likviditet till följd av de förlängda betalningstiderna för elenergiräkningsfordringar enligt denna lag. Ett lån med statsborgen får inte användas för återbetalning i förtid eller med avvikelse från betalningsplanen av elbolagets befintliga finansiering, eller för omförhandling på annat sätt av befintlig finansiering eller befintliga säkerheter.

Statskontoret har rätt att återkalla statsborgen i fråga om ett lån som inte lyfts eller kräva att det lån som statsborgen gäller ska återbetalas omedelbart om elbolaget eller lånebeviljaren på ett väsentligt sätt bryter mot denna lag eller mot bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller mot villkoren för borgen eller låneavtalet.

Elbolaget är skyldigt att betala en borgensavgift vars belopp bestäms genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet utfärdas dessutom bestämmelser om borgensvillkor, andra minimivillkor som ska iakttas i finansieringsarrangemang och krav på motsäkerhet.

9 §

Lånebeviljarens skyldigheter i anslutning till statsborgen

Lånebeviljaren ska på begäran av Statskontoret lämna kontoret de uppgifter som behövs för beviljande av borgen.

Lånebeviljaren ska sköta det lån som borgen gäller i enlighet med denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och i enlighet med borgensvillkoren. Under den tid statsborgen är i kraft är lånebeviljaren skyldig att bevaka statens intressen och lämna Statskontoret de uppgifter enligt dess föreskrifter som behövs för uppföljning och övervakning av statsborgen.

10 §

Borgensersättning och regressrätt

Statskontoret betalar av statens medel borgensersättning till lånebeviljaren när ett lån eller en lånepost som omfattas av statsborgen har förfallit till betalning och lånebeviljaren har lämnat in en ansökan om ersättning enligt denna paragraf till Statskontoret. Statskontoret har rätt att av lånebeviljaren få de uppgifter och utredningar som behövs för behandlingen av ansökan om ersättning. Om lånebeviljaren efter att borgensersättning betalats lyckas driva in utestående amorteringar, räntor eller andra avgifter hos låntagaren ska lånebeviljaren redovisa dem till Statskontoret.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Om lånebeviljaren inte har iakttagit denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller villkoren för statsborgen och förfarandet har kränkt statens intressen som borgensman, kan Statskontoret besluta att borgensersättningen delvis eller helt och hållet lämnas obetald.

Statskontoret har rätt att hos låntagaren återkräva borgensersättning som betalats till lånebeviljaren inklusive dröjsmålsränta enligt 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). Dröjsmålsräntan räknas från den tidpunkt då borgensersättningen har betalats till lånebeviljaren. Staten har på basis av sin regressfordran rätt till den säkerhet som ställts för det lån som statsborgen gäller samt rätt att på det sätt som närmare bestäms i borgensbeslutet få sin regressfordran betald ur säkerheten i förhållande till riskfördelningen mellan statens regressfordran och lånebeviljaren.

Lånebeviljaren ska för att vara berättigad till borgensersättning till Statskontoret lämna in en skriftlig ansökan om ersättning som grundar sig på en fordran som förfallit till betalning och som omfattas av statsborgen inom en månad från det att den sista posten av kreditfordran förfallit till betalning, dock senast den 29 december 2023. Statskontoret ska avgöra ansökan om borgensersättning och betala borgensersättningen till lånebeviljaren inom 30 dagar från det att ansökan om ersättning har inkommit till Statskontoret och de tilläggsutredningar som behövs för att avgöra ansökan om ersättning har lämnats in.

11 §

Tillämpning av övriga bestämmelser om statsborgen

På statsborgen enligt denna lag tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 2 § 2 mom., 14 § 2 mom., 15 § 3 mom. och 15 a § i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988).

12 §

Tillsyn och påföljder

Energimyndigheten har till uppgift att utöva tillsyn över att elbolagen fullgör sina skyldigheter enligt 4 och 5 §.

Energimyndigheten ska ålägga elbolaget att rätta till sin överträdelse eller försummelse, om bolaget bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt 4 eller 5 §. I beslutet kan det bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas.

Energimyndigheten kan förena ett beslut som den fattat med stöd av denna lag med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

13 §

Ändringssökande

En part får begära omprövning av ett beslut enligt denna lag. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett beslut om statsborgen enligt denna lag får verkställas trots ändringssökande.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

14 §

Utsökbarhet i fråga om besluten

Beslut som gäller borgensavgift enligt 8 § 5 mom. och beslut enligt 10 § 3 mom. om återkrav av den borgensersättning som betalats till en långivare är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivningen av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

15 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2023.

Denna lag tillämpas på statsborgen enligt denna lag också efter utgången av giltighetstiden för denna lag.

Beviljandet av förlängd betalningstid till näringsidkarkunder enligt 5 § samt beviljandet av statsborgen enligt 6 § får ske först efter det att Europeiska kommissionen har godkänt den förlängda betalningstiden och statsborgen som statligt stöd.

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Bilaga

1. Den förlängda betalningstiden och andra lån som beviljats enligt avsnitt 2.3 i kommissionens meddelande får inte kumuleras med stöd som beviljats enligt avsnitt 2.2 i meddelandet för samma underliggande kapitalbelopp och vice versa.
2. En förlängd betalningstid, andra lån och garantier som beviljats enligt kommissionens meddelande får kumuleras i fråga om olika lån, förutsatt att det totala lånebeloppet per stödmottagare inte överskrider de tröskelvärden som anges i punkt 4.
3. Stödmottagaren får samtidigt ha flera subventionerade lån som beviljats enligt avsnitt 2.3 i kommissionens meddelande, förutsatt att det totala lånebeloppet per stödmottagare inte överskrider de tak som anges i punkt 4.
4. Det totala lånebeloppet per stödmottagare får vara högst
 - a) 15 procent av stödmottagarens genomsnittliga totala årsomsättning under de tre senaste avslutade räkenskapsperioderna, eller
 - b) 50 procent av energikostnaderna under de 12 månader som föregår den månad då begäran om förlängd betalningstid lämnas.

3.

Lag

om temporär ändring av inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen (1535/1992) 127 g § 3 mom., sådant det lyder i lag 1013/2022,
samt
fogas temporärt till lagen en ny 92 e § som följer:

4 kap

Skatteplikt för förvärvsinkomst

92 e §

Retroaktiv elpriskompensation

Skattepliktig inkomst är inte den elpriskompensation som avses i lagen om temporär retroaktiv elpriskompensation (/).

Betänkande EkUB 50/2022 rd

127 g §

Hushållsavdrag som beviljas på basis av elenergiräkningar 2023

Det avdrag som avses i denna paragraf beviljas inte, om det på basis av det belopp som betalats för elenergi som förbrukats på elförbrukningsplatsen för en skattskyldigs stadigvarande bostad under den i 1 mom. nämnda tiden har beviljats direkt understöd av statens eller något annat offentligt samfunds medel. Det belopp som betalats för elenergi berättigar inte heller till hushållsavdrag till den del kostnaderna hänför sig till näringsverksamhet eller bedrivande av jordbruk eller har dragits av någon annanstans i inkomstbeskattningen. Vid beviljandet av avdraget och beräkningen av dess belopp beaktas inte sådan elpriskompensation som avses i lagen om temporär retroaktiv elpriskompensation (/).

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2023.
Lagen tillämpas vid beskattningen för 2023.

4.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om temporärt elstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporärt elstöd (1152/2022) 2 § 4 mom. som följer:

2 §

Rätt till stöd

Ett hushåll har inte rätt till elstöd, om en skattskyldig som hör till samma hushåll för samma tid har rätt till hushållsavdrag enligt 127 g § i inkomstskattelagen på basis av elenergiräkningen. Vid beviljandet av elstödet och beräkningen av stödbeloppet beaktas inte sådan elpriskompensation som avses i lagen om temporär retroaktiv elpriskompensation (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande EkUB 50/2022 rd

Denna lag tillämpas på elstöd också efter det att lagens giltighetstid löpt ut.

5.

Lag

om temporär ändring av 1 § i lagen om Energimyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen om Energimyndigheten (870/2013) 1 § 2 mom. 19 punkten, sådan den lyder i lag 804/2020, och
fogas temporärt till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 634/2020, 804/2020 och 606/2021, en ny 20 punkt som följer:

1 §

Uppgifter

Energimyndigheten sköter de uppgifter som myndigheten har enligt

19) lagen om främjande av användningen av biobrännolja (418/2019),
20) lagen om temporär retroaktiv elpriskompensation (/) samt lagen om förlängning av betalningstiden för elenergiräkningar och om temporärt stödjande av elbolagens likviditet (/).

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2023.

Denna lag tillämpas på skötseln av de uppgifter Energimyndigheten har enligt de lagar som nämns i 1 § 2 mom. 20 punkten också efter utgången av giltighetstiden för denna lag.

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att statsrådet följer upp och utvärderar hur elpriskompensationen och andra stödformer fungerar samt att statsrådet skyndsamt vidtar behövliga åtgärder för att konsumenter med tidsbegränsade elavtal ska få skäligare villkor.*

Betänkande EkUB 50/2022 rd

2. *Riksdagen förutsätter att det bereds lagstiftningsverktyg för att kunna reagera på oskäligen höjningar av energipriserna för konsumenter och små och medelstora företag. Verktögen ska kunna riktas bättre än de nu framtagna stödmetoderna i ett exceptionellt marknadsläge. Beredningen måste främjas omedelbart under ledning av arbets- och näringsministeriet.*

Helsingfors 20.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.